

Handläggare
Arne Jamtrot
Telefon: 08-50828939

Till
Miljö- och hälsoskyddsnamnden
2015-02-17

Rapport från Kemikaliecentrums arbete 2014

Förvaltningens förslag till beslut

Godkänna rapporten

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Enhetschef

Sammanfattning

Under år 2014 har kemikaliecentrum börjat sitt arbete. Två nyanställda specialister påbörjade sin anställning i september. Kemikaliecentrum bemannas nu av tre personer på heltid och tre som har en del av sina tjänster knutna dit.

Stöd och utbildningar har getts till stadens förvaltningar och bolag bland annat inom frågor om byggmaterial, upphandlingar och kemiska produkter. Arbetet med giftfri förskola har inletts och kommer att prioriteras högt under kommande år.

Bakgrund

Den 16 juni 2014 antog Kommunfullmäktige Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019. Under rubriken *Lednings- och uppföljningsansvar* i planen skrivs att uppföljningen av dess genomförande bör kopplas till uppföljningen av miljöprogrammet, för vilken stadsledningskontoret ansvarar. Kemikaliecentrum ska årligen rapportera sitt arbete till miljö- och hälsoskyddsnamnden. Föreliggande tjänsteutlåtande utgör rapport för det första året, 2014.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Hinder och svårigheter

Kemikaliecentrums årliga rapport ska bland annat beskriva eventuella identifierade hinder och svårigheter. Under de månader kemikaliecentrum har varit aktivt har vi inte stött på några sådana. Tvärtom finns en stor efterfrågan på vårt stöd, och vi har behövt tänka strategiskt för att ge stödet på bästa sätt där det gör mest nytta.

Personal

Under våren rekryterades två specialister till kemikaliecentrum. Jenny Fäldt kommer närmast från WSP där hon har arbetat med kemikalier i byggnadsmaterial och har dessförinnan forskat i organisk kemi på KTH. Maria Azzopardi har senast arbetat med upphandlingskrav särskilt avseende kemikalier på Konkurrensverket och Miljöstyrningsrådet och har dessförinnan arbetat med kemikalier i landstingen i såväl Stockholms som Gävleborgs län.

Av den redan befintliga personalen har fyra personer helt eller delvis knutits till kemikaliecentrum: Arne Jamtrot (samordnare), Tonie Wickman, Maria Pettersson och Maria Oldén.

Kemikaliecentrum sorterar under enheten för Miljöanalys.

Nätverk, lansering

För att lansera kemikalieplanen och bygga nätverk kring olika sakfrågor har flera möten hållits med berörda parter. I oktober hölls en avspark med öppet hus i Tekniska nämndhuset där ett hundratal gäster från såväl stadens förvaltningar och bolag som från externa samarbetspartners fick träffa kemikaliecentrums personal och varandra.

En kortversion av kemikalieplanen med presentation av kemikaliecentrum har producerats, se www.stockholm.se/kemikaliecentrum. En engelsk version är under framtagande.

Ett samarbete med andra svenska städer utvecklades under framtagandet av kemikalieplanen, och detta fortsätter nu i en mer operativ fas. Vi har exempelvis påbörjat en genomgång av de upphandlingsområden i respektive organisation som berör förskoleområdet, vi samordnar vårt deltagande i Konkurrensverkets projekt Giffri förskola och vi har påbörjat en genomgång av kemikalier i plastmaterial. De städer som ingår i gruppen är Stockholm, Göteborg, Malmö, Helsingborg, Västerås och Jönköping. Vi träffas ett par gånger per halvår och har däremellan diskussioner sinsemellan om olika frågeställningar som dyker upp.

Utbildningar

I oktober hölls en utbildning om kemikalier för enhetschefer och miljöombud i Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning. Utbildningen gavs för två grupper med totalt c:a 50 deltagare – många från förskolor, men också från flera andra verksamheter. Det fanns ett stort intresse för frågan bland deltagarna och många frågor ställdes. Utbildningen blev inte minst ett bra tillfälle för oss att se vilka typer av frågor som behöver besvaras i kommande vägledningar. Till exempel behöver vi hjälpa verksamheterna att prioritera och skilja mellan stort och smått.

En utbildning om kemikalier, med fokus på hantering av kemiska produkter, gavs för kyrkogårdsförvaltningens medarbetare i december. Utbildningen hölls vid två tillfällen för totalt ca 50 deltagare, både medarbetare och chefer. Deltagarna var engagerade och ser fram emot ett systemstöd som kommer att göra det enklare för dem att identifiera farliga ämnen som förekommer i produkter som används.

Kommunikation

Arbetet med en kommunikationsplan har påbörjats. Denna ska på ett övergripande plan identifiera viktiga målgrupper, kanaler och budskap. Den ska kompletteras med årliga aktivitetsplaner som ingår i den ordinarie verksamhetsplaneringen. Bland aktiviteter som har genomförts kan nämnas tre seminarier i Stockholms kemikalieforum i samarbete med Svensk handel.

Kemikalieinspektionen och miljöförvaltningen har berättat om regler på kemikalieområdet och hur tillsynen fungerar, två forskare från Stockholms universitet berättade om appen Varor utan faror som hjälper konsumenter att ta reda på om en vara innehåller farliga ämnen, och företagsrepresentanter från Haglöfs, Indiska och Krabat har berättat om hur de arbetar med kemikalier i varor.

Framöver planeras en mobil utställning om kemikalier i vardagen som ska kunna visas på bibliotek mm och en webbutbildning för förskolepersonal.

Kriterieutveckling

Kemikaliecentrums personal deltar i Konkurrensverkets arbete med att ta fram upphandlingskriterier för upphandlingsområden med betydelse för förskolan. Arbetet genomförs i fyra expertgrupper med inriktning på möbler, leksaker, köks- och serveringsutrustning och textilier och kemikaliecentrum medverkar i alla.

Kriterierna för Byggvarubedömningen, ett system för bedömning av miljöegenskaper hos bygg- och anläggningsmaterial där staden är

medlem, är under revidering. Kemikaliecentrum deltar i detta arbete.

Giftfri förskola

En folder med kortfattade råd för hur man kan minska förekomsten av farliga ämnen i förskolan har tagits fram, se www.stockholm.se/kemikaliecentrum. Vi har märkt ett stort intresse för frågor om kemikalier på förskolan från många stadsdelar. Även med SISAB har ett bra samarbete etablerats. Efterfrågan ökade ytterligare efter att stadsdelarna och SISAB fick ett uppdrag i kommunfullmäktiges budget att arbeta med frågan. Under 2015 kommer det därför vara en prioriterad uppgift att ge bästa och effektivaste stöd till dessa aktörer, samt att nå fristående förskolor med stöd. Arbetet sker i samarbete med tillsynen.

I samarbete med Institutet för miljömedicin vid Karolinska institutet har ett projekt inletts där förekomst av farliga ämnen i damm från förskolor kommer att analyseras. Genom medfinansiering från Naturvårdsverket möjliggörs även analys av urinprover från barn på förskolorna. Dammprover kommer att samlas in i samband med tillsynsbesök under 2015 och analyseras under 2015-16.

Upphandling

Kemikaliecentrum har gett stöd till Serviceförvaltningens upphandlare dels med att formulera relevanta kemikaliekraav, dels generell rådgivning kring kemikalier. Det har bland annat handlat om AV-utrustning, belysning, nutritionsprodukter, möbler, städtjänster samt återvinning/återanvändning av elektronik.

Stöd har också getts till SLK-it inom ramen inför den nya upphandlingen av gemensam IT (GSIT 2.0).

Inför arbetet med upphandling av ett databaserat kemikalierregister som ska genomföras av serviceförvaltningen under 2015 påbörjades förstudiearbetet av kemikaliecentrum under december 2014. En markandsanalys av potentiella leverantörers system har genomförts. De olika alternativ som finns på marknaden är sinsemellan ganska lika och bedöms kunna motsvara de behov vi ser att staden har.

Bygg- och anläggningsmaterial

En intern utbildning om farliga ämnen i byggnader har hållits för inspektörer och andra intresserade på miljöförvaltningen.

För att öka samverkan och skapa en plattform för implementering av kemikaliplanen vad det gäller materialval i bygg och

anläggningsprojekt i stadens bolag så medverkar kemikaliecentrum i följande projektgrupper och nätverk:

- Fokusgruppen för hållbara byggnader och anläggningar, en del av arbetet med Norra Djurgårdsstaden, från 2015 som ordförande för gruppen
- Arbetsgrupper för att ställa kemikaliekrav i inköp och upphandling med Stockholm vatten, Exploateringskontoret och Idrottsförvaltningen.
- Nätverket "Forum för hållbara fastigheter" - grupp 3 (externa företag och interna förvaltningar och bolag).
- Nätverket "Forum för avvikelser i BVB" (interna förvaltningar och bolag samt LF i Göteborg).